

4. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.

Ковальчук О.

Тернопільський національний економічний університет

КОНЦЕПЦІЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Соціально-економічний розвиток будь-якої держави залежить, передусім, від ефективного використання матеріальних ресурсів і суспільної праці, тому найважливішим чинником, який сприяє цьому, є добре налагоджена система управління виробництвом, відтак бухгалтерського обліку як її складової.

Водночас значення бухгалтерського обліку значно ширше, адже він не тільки забезпечує інформацією менеджерів, але й безпосередньо впливає на формування економічного ефекту насамперед завдяки контрольній функції.

Однак сучасна реальність така, що цього недостатньо, а тому нерідко допускаються зловживання окремими працівниками підприємств, що стають предметом розслідувань і судових розглядів. Такі ситуації можуть бути об'єктивно і на належній правовій основі вирішені лише за умови, що на підприємствах забезпечено чітку організацію обліку відповідно до вимог нормативно-правових актів, які її регулюють, а всі докази ґрунтуються на якісно підготовлених документах. Об'єктивну ж оцінку доказів, які є в бухгалтерських документах, забезпечує судово-бухгалтерська експертиза.

Зауважимо, що виникнення судово-бухгалтерської експертизи не можна пов'язувати лише з реаліями сьогодення, оскільки перші спроби таких досліджень відомі ще з промов Арістотеля, Демосфена, Ксенофонта [2, с. 4].

Проведення судово-бухгалтерської експертизи зумовлено прагматичними обставинами: різноманітність злочинів вимагає кваліфікованого дослідження всіх аспектів, що їх зумовили, і складністю виявлення доказів економічних злочинів, оскільки способи їх здійснення досить різноманітні. Так, А.Т.Ватсон виділяв такі типові злочини: 1) не оприбутковуються цінності, перш за все грошові; 2) документи оформляються не тим днем; 3) штучно завищуються залишки грошових (каса) і матеріальних рахунків; 4) завищуються підсумки платіжних відомостей; 5) завищується заробітна плата „друзям” бухгалтера; 6) виписуються гроші на підставних осіб („мертві душі”); 7) завищуються ціни за змовою з постачальниками; 8) фіктивне кредитування рахунка каси, відображення фіктивної кредиторської заборгованості; 9) оплата завищених комісійних і поділ їх з отримувачами; 10) підробка документів, як правило, чеків; 11) оплата декілька разів одного й того ж документа (або його різних примірників). Оскільки такі факти трапляються й зараз, то побудова правової держави, дотримання законності і зміцнення системи правопорядку в Україні зумовлює доцільність і об'єктивну необхідність застосування правоохоронними органами при розгляді кримінальних і цивільних справ судових експертиз.

В широкому розумінні експертиза – це процедура дослідження і вирішення провідними спеціалістами певних галузей – експертами (від лат. *expertus* – досвідчений) питань, що потребують спеціальних знань у науці, техніці, економіці. Проведення експертиз здійснюється на стадії попереднього розслідування або безпосередньо судового розгляду справ. На стадії попереднього розслідування експертизу призначає слідчий, на стадії розгляду справи – суд. Суддя має право призначати експертизу також для забезпечення доказів на етапі підготовки справи до слухання. Законом України “Про судову

експертизу» визначено поняття судової експертизи як дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, попереднього слідства чи суду. Таким чином, проведення експертизи – це процесуальна дія, яка полягає в дослідженні експертом за завданням правоохоронних органів речових доказів та інших матеріалів з метою встановлення фактичного стану і обставин, що мають істотне значення для правильного вирішення справи, яка виникла в процесі правовідносин.

Судово-бухгалтерська експертиза є одним з найпоширеніших видів судових експертиз. Її переважно застосовують при розслідуванні кримінальних і цивільних справ, в ході розгляду яких виникають специфічні питання з бухгалтерського обліку та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, які потребують поглибленого вивчення.

Основними завданнями судово-бухгалтерської експертизи є встановлення: документальної обґрунтованості нестачі або лишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, періоду і місця їх утворення, а також розміру завданої матеріальної шкоди і відповідальності конкретних посадових осіб; правильності документального оформлення операцій з надходження, зберігання, реалізації товарно-матеріальних цінностей і руху грошових коштів; відповідності відображення у бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій вимогам чинних нормативних актів з бухгалтерського обліку і звітності; кола осіб, на яких покладено обов'язок забезпечити дотримання вимог нормативно-правових актів з обліку і контролю; документальної обґрунтованості списання сировини, матеріалів, готової продукції, товарів; правильності визначення оподатковуваного прибутку (доходу) підприємств різних форм власності та вирахування розмірів податків; документальної обґрунтованості вимог позивача і заперечень відповідача в частині, яка стосується суми позову; недоліків в організації бухгалтерського обліку та контролю, які сприяли або могли сприяти завданню матеріальної шкоди чи перешкоджали її своєчасному виявленню. Перед експертом-бухгалтером можуть бути поставлені й інші завдання, виконання яких пов'язано з перевіркою додержання порядку ведення бухгалтерського обліку і звітності, складання балансів, записів в облікових регістрах бухгалтерського обліку тощо.

Судово-бухгалтерська експертиза, як і будь-яка інша, не існує поза межами кримінальних і цивільних справ, які виникають у процесі розслідування чи судового розгляду. Однак, незалежно від того, за якими справами призначається судово-бухгалтерська експертиза, предметом її є виробничо-господарська діяльність, відображена в документах бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що стали об'єктом розслідування чи судового розгляду й у відношенні яких поставлені слідчими або судом питання потребують застосування спеціальних знань з бухгалтерського обліку та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 246 с.
2. Бруханський Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Облік і фінанси. – 2012. – №. 3. – С. 23-27.

3. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
4. Бруханський Р. Ф. Модернізація Державної податкової служби України: проблеми та перспективи / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – № 5. – С. 93-99.

Марчук А.

Тернопільський національний економічний університет

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЄЮ

В умовах сучасної економіки одним із базових завдань управлінського персоналу підприємства є забезпечення максимального прибутку діяльності. Поряд із досить суттєвим фактором виробничої собівартості продукції, на одній із чільних позицій максимізації прибутку перебуває питання раціональної організації обліку, аналізу і аудиту готової продукції та витрат, пов'язаних з її реалізацією. При умові адекватного показника виробничої собівартості фінансовий результат значною мірою залежить від обсягу витрат на збут.

Бухгалтерський облік в умовах маркетингової орієнтації повинен надавати адміністрації підприємства інформацію про обсяги збуту та рентабельність товарної продукції за сегментами і каналами розподілу; структуру і величину витрат, що формують повну (комерційну) собівартість; розмір отриманих доходів; забезпечити можливість визначення фінансових результатів за кожним каналом продажу та видом товарної продукції. Тому виникає необхідність формування інформаційної бази шляхом створення системи, що базується на достовірних бухгалтерських даних. Не менш актуальною в таких умовах є розробка науково-обґрунтованої методики контролю збутових операцій та їх складових, яка має на меті підвищити ефективність заходів збутової політики.

Сучасні ринкові перетворення в економіці України ставлять нові вимоги до якості обліково-аналітичної інформації стосовно готової продукції та витрат, пов'язаних з її реалізацією, що є підставою для прийняття необхідних економічно обґрунтованих управлінських рішень на підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання.

До основних завдань обліку готової продукції та витрат, пов'язаних з її реалізацією, доцільно відносити: 1) правильне і своєчасне оформлення первинних документів на всі господарські операції, пов'язані з надходженням, внутрігосподарським рухом, зберіганням та витрачанням готової продукції на складах в розрізі матеріально відповідальних осіб; 2) правильне і своєчасне оприбуткування й списання готової продукції на основі достовірних первинних документів, що дозволяє здійснювати контроль за збереженням готової продукції; 3) отримання даних про кількість і вартість випущеної продукції; 4) контроль за відвантаженням продукції та розрахунками з покупцями згідно укладених угод; 5) визначення залишків готової продукції на складах, контроль за відповідністю фактичних залишків з обліковими; 6) контроль за виконанням обсягів продажу та витратами на збут.

Важливою умовою раціонального ведення обліку готової продукції є використання контрольної функції облікової системи за збереженням і ефектив-